

УДК 94"1941/1944"

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/79-1-2>

Лідія БІЛІЧЕНКО,

orcid.org/0009-0000-9204-8295

магістр історії, випускник

Чорноморського національного університету імені Петра Могили

(Миколаїв, Україна) bilichenko.di@gmail.com

СЕЛО АНАТОЛІЙКА ПІД РУМУНСЬКОЮ ОКУПАЦІЄЮ (1941–1944 РР.)

У статті досліджується діяльність румунської окупаційної адміністрації в селі Анатоліївка Коблівської сільської громади Миколаївського району Миколаївської області протягом 1941–1944 рр. Зокрема, аналізуються накази, постанови та розпорядження губернатора Трансністрії і префектури про ревізіцію у населення худоби, зерна, птиці, вовни, шкіри; про стягнення податків; підготовку до проведення польових та зернозбиральних робіт у трудових общинах; статистичні відомості про наявність коней, великої рогатої худоби, свиней тощо. Встановлено, що у серпні 1941 р. село було окуповано німецько-румунськими військами. Офіційно Анатоліївка підпадала під румунську окупацію і входило до складу «Трансністрії». З'ясовано, що за наказом новопризначеного губернатора, територія Трансністрії була розділена на 13 адміністративних повітів, які управлялися повітовими префектурами на чолі з головами адміністрації – префектами. Районами керували претури, які очолювали претори. Примарії сіл підпорядковувалися претурам. Так, примарія села Анатоліївки входила до Олександрфельдської претури Очаківського повіту. Одразу ж після окупації села Анатоліївки та встановлення румунської влади повстало питання щодо нормалізації життєдіяльності та налагодження сільського побуту. Зроблено висновок, що протягом 1941–1944 рр. румунська окупаційна адміністрація у селі Анатоліївка провела ряд важливих заходів, зокрема: встановила державні податки на власників худоби, провела весняні роботи, повернула конфісковане майно колишнім кулакам, відкрила госпіталь та бакалійний магазин і відремонтувала школу. Перебувала село Анатоліївка під німецько-румунською окупацією до 1 березня 1944 р., коли воїни 3-го Українського фронту під командуванням генерала армії Р. Я. Малиновського звільнили Анатоліївку від німецько-румунських окупантів.

Ключові слова: Анатоліївка, румунська окупація, префектура, преторія, примарія, Трансністрія.

Lidiia BILICHENKO,

orcid.org/0009-0000-9204-8295

Master of History, graduate

Petro Mohyla Black Sea National University

(Mykolaiv, Ukraine) bilichenko.di@gmail.com

ANATOLIIVKA VILLAGE UNDER ROMANIAN OCCUPATION (1941–1944)

The article examines the activities of the Romanian occupation administration in the village of Anatoliivka, Koblivska village community, Mykolaiv district, Mykolaiv region, during 1941–1944. In particular, the orders, resolutions and decrees of the governor of Transnistria and the prefecture on the requisition of livestock, grain, poultry, wool, and leather from the population are analyzed; about tax collection; preparation for carrying out field and grain-harvesting work in labor communities; statistical information on the presence of horses, cattle, pigs, etc. It was established that in August 1941 the village was occupied by German-Romanian troops. Officially, Anatoliivka was under Romanian occupation and was part of Transnistria. It was found that by the order of the newly appointed governor, the territory of Transnistria was divided into 13 administrative counties, which were managed by county prefectures headed by the heads of administrations - prefects. Districts were governed by praetoriums, which were headed by praetors. Village mayors were subordinate to praetors. Thus, the mayor's office of the village of Anatoliivka was a part of the Oleksandfeld praetorship of the Ochakiv district. Immediately after the occupation of the village of Anatoliivka and the establishment of the Romanian government, the question of the normalization of life and the improvement of rural life arose. It was concluded that during 1941–1944, the Romanian occupation administration in the village of Anatoliivka carried out a number of important measures, in particular: it established state taxes on livestock owners, carried out spring works, returned confiscated property to former kulaks, opened a hospital and a grocery store, and renovated a school. The village of Anatoliivka was under German-Romanian occupation until March 1, 1944, when soldiers of the 3rd Ukrainian Front under the command of Army General R. Ya. Malinovsky liberated Anatoliivka from the German-Romanian occupiers.

Key words: Anatoliivka, Romanian occupation, prefecture, pretoria, primaria, Transnistria.

Постановка проблеми. Історія села Анатоліївки Коблівської сільської громади Миколаївського району Миколаївської області розпо-

чинається через багато століть. У 1792 р. уряд дарував понад 12 десятин землі на лівому березі Тилигульського лиману Томасу Кобле, видатному

англійцю, який зробив великий внесок у розвиток Причорномор'я. За його волею тут могли селитися кріпаки-утікачі та українські козаки. Анатоліївка набуває статусу містечка у 1850 р. Приблизно через 9 років тут у 189 дворах проживало 1388 осіб. Наприкінці грудня 1917 р. в Анатоліївці встановлено Радянську владу, створено ревком, а в лютому 1918 р. обрано волосну раду робітників, селянських та солдатських депутатів.

У серпні 1941 р. село було окуповано німецько-румунськими військами. Офіційно Анатоліївка підпадала під румунську окупацію і входило до складу «Трансністрії». На сьогоднішній момент у вітчизняній історичній науці немає узагальнюючих робіт з даної тематики у консолідованому вигляді, із широкою ретроспективою огляду інформації, в яких розкривається окупація села Анатоліївка румунськими військами протягом 1941–1944 рр.

Аналіз досліджень. На сучасному етапі значний внесок у дослідження даної тематики вніс одеський дослідник М.І. Михайлуца (Михайлуца, 2014: 113), який у своїх багаточисленних працях розглянув різні аспекти діяльності румунського режиму на Півдні України: від релігійної до пропагандистської політики. У 2010 р. виходить друком фундаментальна праця «Україна в Другій світовій війні: погляд з XXI століття», де чільне місце займає розділ відомих одеських істориків (Т. Вінцовський, М. Михайлуца, Г. Казимова, В. Щетніков, 2010: 413–445) під назвою «Окупаційний режим в губернаторстві «Трансністрія», що досить детально описує основні напрямки діяльності румунської адміністрації на окупованих територіях. Питання органів правопорядку в роки німецько-румунської окупації Півдня України дослідив С.М. Боган (Боган, 2012: 35–40), а культурній політиці румунської адміністрації чимало праць присвятила Н.В. Шевченко (Шевченко, 2010: 16). Становище сільської громади на окупованій території ретельно вивчає одеський історик О.В. Осипенко.

Мета статті – дослідити на основі архівних джерел окупацію села Анатоліївки Березанського району Миколаївської області румунською військовою адміністрацією протягом 1941–1944 рр.

Виклад основного матеріалу. До кінця жовтня 1941 р. Південь України був майже повністю окупований німецько-румунськими військами. 19 серпня 1941 р. внаслідок спеціального договору між німецькими та румунськими уповноваженими, підписаного в Тягині, всю територію між Бугом і Дністром було віддано румунській адміністрації, під назвою «Трансністрія». 29 вересня 1941 р. у Тирасполі склав присягу новообраний губернатор Трансністрії – професор Георгієвський. У своїй промові губернатор підкреслив, що «...Уряд Трансністрії має перед собою велике завдання своїми діями та працею досягти перемоги у військовій кампанії на Сході і відіграти вирішальну роль у новому будівництві...». Присяга завершилася принесенням подяки нацистському та фашистському вождям Німеччини та Італії.

За наказом новопризначеного губернатора, територія Трансністрії була розділена на 13 адміністративних повітів, які управлялися повітовими префектурами на чолі з головами адміністрацій – префектами. Районами керували претури, які очолювали претори. Примарії сіл підпорядковувалися претурам (Біліченко, 2020: 79). Так, примарія села Анатоліївки входила до Олександрфельдської претури Очаківського повіту. Примарем села Анатоліївка в офіційних документах значиться Волков, а секретарем при ньому Верьовкін (План примарії див. на *Рис. 1* – прим. автора).

Одразу ж після окупації села Анатоліївки та встановлення румунської влади повстало питання щодо нормалізації життєдіяльності та налагодженню сільського побуту. Згідно оголошенню префекта Очаківського повіту підполковника В. Горського у селі Анатоліївка у грудні 1941 р. було декілька випадків отруєння якоюсь знайденою рідиною у бочках та пляшках. Характерні властивості цієї рідини: колір червоний, з присма-

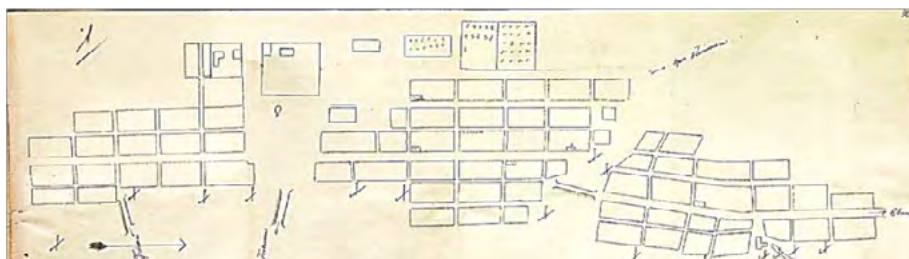

Рис. 1. План села Анатоліївки

Джерело: ДАМО, Р-1647. Оп. 1. Спр. 12. арк. 36

ком алкоголю. Особи які випили та понюхали цю рідину одразу ж отруювалися та захворювали нервовою системою та мозком після чого наступала смерть. Румунські власті застерігали, що жителі які випадково знайдуть цю рідину, не повинні до неї доторкатися, а одразу ж довести до відома місцеві власті, які повинні були прийняти згідно цього серйозні міри (ДАМО, Р-1647. Оп. 1. Спр. 1. арк. 7).

За наказом підполковника В. Горського, префекта Очаківського повіту: «... забороняється колгоспам продавати для забія худобу, які призначаються для плоду, як-то: расових бугаїв, корів, робочих биків, дрібної худоби до 3-х років, овець та свиней вагою до 90 кг. ...» (ДАМО, Р-1647. Оп. 1. Спр. 1. арк. 17).

Ще одним питанням, залишалось питання встановлення державних податків. Згідно наказу № 5 від 26 грудня 1941 р.: «Ст. 1...Примарії сіл забор'язані завести запис у книгах жителів села які мають корів, як колгоспних так і власних, перевіря частіше наслідки доїння.

Ст. 2. Старости забор'язані приймати коров'яче молоко, яке здавалося жителями кожного дня по 80% у примарію.

Ст. 3. Жителі, які мали власних корів, по вихідним дням молоко не здають, залишаючи його для своїх потреб.

Ст. 4. Старости забор'язані приймати швидкі міри для того щоб із зібраного молока виробили

масло у колгоспах. Староста здають масло кожен понеділок претурам.

Ст. 5. Кожна претура веде одну книгу записів щодо отримання масла із кожного села і другу квитанційну книгу для видачі квитанцій кожного села про отримання масла. Претура забор'язана зберігати масло у кращих санітарних умовах.

Ст. 6. Жителі які будуть здавати молоко примарії села можуть отримувати через примарію цукор, киросин, сірники,табак та інші товари по ціні вартості.

Ст. 7. У жителів які не будуть здавати частину молока, будуть відбиратися корови.

Ст. 8. Преторам доручено виконання даного наказу...» (ДАМО, Р-1647. Оп. 1. Спр. 1. арк. 13).

Згідно статистичним даним станом на 27 червня 1942 р. у селі Анатоліївка у власності мешканців нараховувалося 209 коней, 4 жеребці, 213 корів, 9 волів, 14 свиноматок, 97 поросят (ДАМО, Р-1647. Оп. 1. Спр. 3. арк. 3).

Часто до префектури Очаківського повіту поступали прохання від жителів села про звільнення їх від державних податків. Так, 20 червня 1943 р. таке прохання поступило від жителя села Анатоліївка Красноножка Павла Грироговича. У листі зазначалося наступне: «Я, Красноножка Павло Григорович, маю от роду 87 років і дружині моєї 72 роки. При радянській владі мав гоніння та був розкулачений. З пиходом румунської влади я відчуваю себе вільним за що і вдячний я сердечно визволителям від більшовизма. Враховуючи мою старість і моєї дружини, ми не маємо більше робочих рук, окрім нас самих. Прошу пана полковника дати мені помилування та звільнити від усіляких державних податків, ураховуючи нашу старість і те, що ми маємо у господарстві всього лише одну корову» (ДАМО, Р-1647. Оп. 1. Спр. 4. арк. 2).

Зі встановленням румунської адміністрації у Анатоліївці, від односельчан (колишніх так званих кулаків) поступали заяви та прохання про повернення конфіскованого радянською владою майна. Так, до старости нсдійшов лист Матвія Москаленка, який у своїй заяві виклав наступне: «... У 1933 р. коли мене розкулачували у мене забрали прес для винограду, який наразі знаходиться у Моїсеєнка Хоми Андрійовича, котрий я хочу аби ви забрали у нього і повернули мені назад» (ДАМО, Р-1647. Оп. 1. Спр. 5. арк. 5).

Від Івана Чмелева теж надійшла заява щодо повернення майна у якій зазначалося, що: «... нашого батька разом із нами вигнали з нашого дому, а майно все відібрали. Тепер німецько-румунський уряд надав можливість нам увійти у свої хати, однак батька немає у живих і спад-

Таблиця 1

**Жителі села Анатоліївки,
які мали по дві корови**

Прізвище ім'я, по батькові	Кількість корів
Герасимчук Андрій	2
Буняков Григорій	2
Колкутин Григорій	2
Пономарьов Олексій	2
Волков Нефед	2
Негреєв Семен	2
Бондурко Наталія	2
Сомов Василь	2
Коваленко Ірина	2
Цуканов Гаврило	2
Щербаков Семен	2
Пугачова Марія	2
Зозулін Іван	2
Бережній Василь	2
Восков Юрій	2
Валянська Марфа	2
Білоусов Степан	2
Бережна Пелагея	2
Ковальова Варвара	2

Джерело: (ДАМО, Р-1647. Оп. 1. Спр. 36. арк. 121)

коємцем є я. Також я доглядав свою матір до її смерті. Зараз я прийшов у свій двір і знайшов одну хату без забудов, через що прохаю владу побудувати мені конюшню та повернути 1600 штук черепиці» (ДАМО, Р-1647. Оп. 1. Спр. 5. арк. 6).

Однак, автором у документаж Державного архіву Миколаївської області не було знайдено інформації щодо подальшої долі зазначених клопотань.

На весні 1942 р. у Анатоліївці розпочалися весняні роботи (Про хід весняних робіт дивитися у зведеній *табл. 2 – прим. автора*).

Згідно наказу губернатора Трансністрії за № 7993 для населення Анатоліївки відпускався керосин щомісяця по одному літру на родину. Вартість одного літру керосину становило 50 марок, яке населення оплачувало продуктами харчування (ДАМО, Р-1647. Оп. 1. Спр. 18. арк. 7).

Важливим питанням було і питання торгівлі у селі. 6 липня 1942 р. за клопотанням Анатоліївської примарії перед претором Олександрфельдського району Очаківського повіту, було надано дозвіл на відкриття у селі бакалійного магазину (ДАМО, Р-1647. Оп. 1. Спр. 4. арк. 22).

Функціонував у Анатоліївці і місцевий госпіталь. Так, 10 липня 1942 р. за розпорядження Очаківської префектури, шеф госпіталю Зотов та староста села здійснили закупілю продуктів із особистого рахунку для госпіталю задля харчування хворих на два місяці. Зокрема, було закуплено наступне: птиць – штук, яєць – 250 штук, огірків – 400 кг, помідор – 700 кг, капусти – 670 кг, муки – 600 кг, масло – 60 кг, картоплі – 5 600 кг (ДАМО, Р-1647. Оп. 1. Спр. 18. арк. 1). Також, за розпорядженням санітарного відділу Очаківської префектури, все населення Анатоліївки, починаючи з 2-х літнього віку і до 70 років заборонялося робити щеплення проти холери. Особи, які не з'являлися на щеплення були покарані штрафом у 100 марок і тюремним ув'язненням до 6 місяців (ДАМО, Р-1647. Оп. 1. Спр. 20. арк. 23).

Стояло і завдання щодо постачання продуктами харчування окупаційної армії. Так, за розпорядження румунської адміністрації сільська громада Анатоліївки заборонялася виділити румунській армії 10 000 кг картоплі (ДАМО, Р-1647. Оп. 1. Спр. 6. арк. 1).

Траплялися випадки реквізиції зерна, коней, великої рогатої худоби, овець, свиней і фургонів німецькими та румунськими військами у місцевого населення. Так, німецькими військами було реквізовано 1 корову, 10 свиней, 79 гусей, 13025 яїць. Румунськими військами було відібрано у жителів села 58 курей та 20 качок (ДАМО, Р-1647. Оп. 1. Спр. 9. арк. 3).

На основі наказу Олександрфельдського земельного відділу за № 153, по Анатоліївській примарії забороняється усім власникам коней, великої рогатої худоби пасти їх на ділянках сінокосів і люцерни, а також на ділянках посівів. Власники коней та великої рогатої худоби які не виконували даного розпорядження суворо каралися: худоба конфіскувалася, а власник повинен був виплатити штраф у розмірі 10 марок. Якщо дане правопорушення повторювалося, то власник худоби вже карався лагерним утримуванням на 10 днів (ДАМО, Р-1647. Оп. 1. Спр. 20. арк. 15).

Задля підготовки до початку шкільного 1942–1943 навчального року префектура Очаківського повіту видала 23 липня 1942 р. спеціальний указ, у якому зокрема йшлося, що: «... школи потрібно підготувати до початку занять, а для цього потрібно зробити вкрай необхідний ремонт, а саме відремонтувати дах, печі, двері, вікна, побілити, влаштувати вбиральні та відгородити шкільний двір. Взагалі усунути усі недоліки, які могли б порушити нормальну роботу школи протягом усього навчального року. Кошти, необхідні для ремонту школи, необхідно знайти на місці, а тому наказую: у кожній школі організувати комітет. У склад комітету повинні входити п'ять чоловік: староста, директор школи та три члена комітету

Таблиця 2

Зведена таблиця щодо ходу весняних робіт по селі Анатоліївка на 15 травня 1942 р.

Назва колективу	Орано		Посіяно		Посів по культурам						Тракторів	Коней	Людей	Підвод		
	Усього	Вгч Трактор.	Усього	Вгч трактор	Пшениця	Ячмінь	Кукуруза	Картопля	Соняшник	-						
Потривасво	692	290	589	187	-	521	-	20	18	30	4	80	59	17		
«А-Партизан»	763	310	681	228	-	540	73	-	18	11	3	135	123	24		
«Ч-Партизан»	310	139	284	102	26	206	53	-	-	-	3	60	-	-	-	-
По селу	1765	739	1554	415	26	1267	126	20	36	41	10	275	-	-	-	-

Джерело: ДАМО, Р-1647. Оп. 1. Спр. 7. арк. 15

із числа домогосподарів за вказівкою старости. Комітет складає план необхідного ремонту. Усю суму комітет розподіляє між населенням подвірню (на главу родини). Все населення повинно прийняти участь у ремонті школи, але при розподіленні комітет повинен враховувати матеріальний стан родини та допускати найменшому обкладенню найбільш бідні сім'ї за рахунок багатих. Збір на ремонт школи потрібно здійснювати марками, продуктами та матеріалами, які потребуються для ремонту школи. Облік зібраних коштів для ремонту школи веде секретар комітету. Враховуючи важливість та серйозність роботи, комітет повинен швидко розгорнути свою роботу і розпочати ремонт з таким розрахунком, аби до 15 серпня цього року школа була цілком готова до занять (ДАМО, Р-1647. Оп. 1. Спр. 11. арк. 41).

Директором школи села Анатоліївки з 1908 р. була Щука Наталія Павлівна, яка залишилася при своїй посаді і в роки румунської окупації. Станом на 1942 р. школа поповнилася 7 новими вчителями (Штат школи дивитися у *табл. 1* – прим. автора).

Згідно наказу Очаківської префектури від 24 жовтня 1942 р. робочий розпорядок у селах був встановлений у такому порядку:

- Робочий день розпочинався з 8:00 до 12:00 годин дня;
- з 12:00 та до 15:00 – обідня перерва;
- з 15:00 до 19:00 – продовження робочого дня (ДАМО, Р-1647. Оп. 1. Спр. 11. арк. 31).

У грудні 1942 р. у Анатоліївці спалахнуло захворювання на сипний тиф. У листі претора Александфельдського району Н. Івановича до старости села Анатоліївка від 16 грудня 1942 р. зазначалося наступне: «Через часті випадки захворю-

вання сипним тифом та у цілях запобігання його розповсюдження, оголосить населенню вашого села щодо дотримання особистої санітарії та гігієни. У числі основних заходів щодо охорони від захворювань і розповсюдження зарази, кожен мешканець повинен слідкувати за чистотою своєї особисто і своєї одежі, не допускаючи появи вошив та інших паразитів, які сприяють появи захворювань. Рекомендується дезинфекціонувати одяг. Лікар села забов'язується перевіряти дотримання жителями санітарії, про що повинен рапортувати у претуру» (ДАМО, Р-1647. Оп. 1. Спр. 11. арк. 10).

Згідно наказу губернатора Трансністрії від 5 грудня 1942 р. усі жителі Анатоліївки були забов'язані до 31 грудня 1942 р. здати усі свої запальнички до примарії. Усі зібрані запальнички згодом передавалися у претуру з описом, складеним у 2-х екземплярах, де вказувалась марка запальнички (ДАМО, Р-1647. Оп. 1. Спр. 36. арк. 2).

За наказом від 13 січня 1943 р. був встановлений порядок відпускання керосину населенню:

- На кожного главу сім'ї щомісяця відпускалося 2 кг керосину;
- Керосин відпускався генеральними магазинами по ціні 1 марки за літр. Вартість керосину сплачувалася також продуктами, а саме: 1 кг керосину обмінювався на 4 кг. 600 г ячменю, або ж 3 кг. 350 г кукурудзи та 6 кг 700 г картоплі;
- Магази́нери відпускали керосин по спискам, де були вказані прізвище та ім'я, кількість керосину, кількість та вид продуктів отриманих за керосин та розписка про отримання керосину;
- Списки складалися у 2-х екземплярах. Щомісяця один екземпляр списку надсилався у претуру (ДАМО, Р-1647. Оп. 1. Спр. 36. арк. 1).

Таблиця 3

Інформація щодо вчителів які працювали у школі села Анатоліївка станом на жовтень 1942 р.

Прізвище, ім'я, по батькові	З якого року працює у школі	Чи працює у школі станом на жовтень 1942 р.
Андришко Миколай Михайлович	1942 р.	Так
Анкудіна Анна Олександрівна	1942 р.	Так
Загичко Борис Іванович	1942 р.	Так
Удовиченко Константин Ігнатович	1942 р.	Так
Юрченко Тетяна Іванівна	1942 р.	Так
Волкова Віра Григорівна	1942 р.	Так
Фурсова Надія Володимирівна	1942 р.	Так
Бережна Любов Петрівна	1930 р.	Так
Грищенко Аграфья Федорівна	1939 р.	Так
Сичова Катерина Григорівна	1938 р.	Так
Здоровчев Павло Константинович	1938 р.	Так
Щука Наталіївна Павлівна	1908 р.	Так

Джерело: ДАМО, Р-1647. Оп. 1. Спр. 21. арк. 35

Для швидкого виконання наказів, отриманих примаріями, претура Олександрфельдського району постановило наступне:

- Розподілити села на сектори по 50 дворів в кожному;
- Кожен сектор повинен мати одного бригадира, який матиме книгу обліку усіх жителів сектору;
- Кожен сектор розподілити на групи по 10 дворів у кожній та призначити одного шефа;
- При отриманні наказу, тароста скликає шефів секторів, а шефи секторів скликають шефів груп, які одразу ж виконують наказ отриманий від примарії (ДАМО, Р-1647. Оп. 1. Спр. 36. арк. 6).

15 травня 1943 село Анатоліївку відвідав генерал-губернатор Транснестрії Георг Алексяну. Через що, старості села було наказано «забезпе-

чити явку усіх поліцейських на 8 годин ранку ...» (ДАМО, Р-1647. Оп. 1. Спр. 36. арк. 119).

Перебувала село Анатоліївка під німецько-румунською окупацією до 1 березня 1944 р., коли воїни 3-го Українського фронту під командуванням генерала армії Р. Я. Малиновського звільнили Анатоліївку від німецько-румунських окупантів (Історія села Анатоліївка, Електронний ресурс).

Висновки. Таким чином, протягом 1941–1944 рр. румунська окупаційна адміністрація у селі Анатоліївка провела ряд важливих заходів, зокрема: встановила державні податки на власників худоби, провела весняні роботи, повернула конфісковане майно колишнім кулакам, відкрила госпіталь та бакалійний магазин і відремонтувала школу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Біліченко Л. Діяльність Одеського муніципалітету Транснестрії (1941–1944 рр.). Старожитності Лукомор'я. 2020. № 2. С. 78–95.
2. Боган С. Колабораціоністські органи правопорядку на Півдні України у 1941–1944 рр. Наукові праці [Чорноморського державного університету імені Петра Могили]. Сер.: Історія. 2012. Т. 180. Вип. 168. С. 35–40.
3. Вінцовський Т., Кязимова Г., Михайлуца М., Щетніков В. Окупаційний режим в губернаторстві «Транснестрія». Україна в Другій світовій війні: погляд з XXI століття. Історичні нариси. Кн.1. Київ. 2010. С. 413–445.
4. ДАМО – Державний архів Миколаївської області.
5. Історія села Анатоліївка: от времен царского режима до независимой Украины. URL: <https://novosti-koblevo.mk.ua/main/1146-istorija-sela-anatolevka-ot-vremen-carskogo-rezhima-do-nezavisimoy-ukrainy.html>
6. Михайлуца М., Тригуб О. Релігійна політика окупантів на Миколаївщині: особливості, суть та наслідки (серпень 1941 – березень 1944 рр.). Краєзнавство. 2014. № 1. С. 113.
7. Осипенко О. Фіскальна політика румунських окупантів щодо сільського населення в південно-західних землях України (1941–1944 рр.). Краєзнавство. 2017. № 1-2. С. 184–191.
8. Шевченко Н. Діяльність національних культурно-освітніх закладів Півдня України в період румунської окупації 1941–1944рр.: автор. дис. ... к.іст.н. Миколаїв, 2010. 16 с.

REFERENCES

1. Bilichenko, L. (2020). Diialnist Odeskoho munitsypalitetu Transnistrii (1941-1944 rr.) [Activities of the Odessa municipality of Transnistria (1941-1944)]. Starozhytnosti Lukomoria No 2. pp 78-95. [in Ukrainian].
2. Bohan S. (2012). Kolaboratsionistski orhany pravoporiadku na Pivdni Ukrainy u 1941-1944rr. [Collaborationist law enforcement agencies in the South of Ukraine in 1941-1944.]. Naukovi pratsi [Chor-nomorskoho derzhavnoho universytetu imeni Petra Mohyly]. Ser.: Istoriiia. T. 180. Vyp.168. S.35-40. [in Ukrainian].
3. Vintskovskiy T., Kiazymova H., Mykhailutsa M., Shchetnikov V. (2010). Okupatsiinyi rezhym v hubernatorstvi «Transnistriia». [The occupation regime in the governorate of "Transnistria"] Ukraina v Druhii svitovii viini: pohliad z XXI stolittia. Istorychni narysy. Kn.1. Kyiv. pp.413-445. [in Ukrainian].
4. DAMO – Derzhavnyi arkhiv Mykolaivskoi oblasti [State Archive of the Mykolaiv Region].
5. Istoryia sela Anatolevka: ot vremen tsarskogo rezhima do nezavisimoy Ukrainyi. [History of the village Anatolyevka: from the times of the tsarist regime to independent Ukraine] URL: <https://novosti-koblevo.mk.ua/main/1146-istorija-sela-anatolevka-ot-vremen-carskogo-rezhima-do-nezavisimoy-ukrainy.html> [in Russian].
6. Mykhailutsa M., Tryhub O. (2014). Relihiina polityka okupantiv na Mykolaivshchyni: osoblyvosti, sut ta naslidky (serpen 1941 – berezen 1944 rr.). [Religious policy of the occupiers in the Mykolaiv region: features, essence and consequences (August 1941 - March 1944)]. Kraieznavstvo. No 1. p.113. [in Ukrainian].
7. Osypenko O. (2017). Fiskalna polityka rumunskykh okupantiv shchodo silskoho naseleennia v pivdenno-zakhidnykh zemliakh Ukrainy (1941-1944rr.). [The fiscal policy of the Romanian occupiers in relation to the rural population in the south-western lands of Ukraine (1941-1944)]. Kraieznavstvo. No 1-2. pp.184-191. [in Ukrainian].
8. Shevchenko N. (2010). Diialnist natsionalnykh kulturno-osvitnikh zakladiv Pivdnia Ukrainy v period rumunskoi okupatsii 1941-1944rr. [Activities of national cultural and educational institutions of Southern Ukraine during the Romanian occupation of 1941-1944.]: avtor. dys.... k.ist.n. Mykolaiv. 16 p. [in Ukrainian].